

Jan Antonín Mager

Kde se narodil Josef Kristian Christelbauer?

Při pátrání po osobnostech Prachaticka jsem se dvakrát setkal se jménem Josefa Kristiana Christelbauera, významného medailéra působícího v 19. století ve Vídni. První informaci jsem získal z Tomanovy encyklopedie československých výtvarných umělců, dle níž se narodil r. 1827 a zemřel 20. srpna 1897 v Prachaticích.¹ Kulturně politický kalendář okresu Prachatic na rok 1987 naproti tomu uvádí, že byl narozen v Prachaticích a roku 1897 zemřel ve Vídni.² Bohužel, ve vztahu k Prachaticím není ani jedna z těchto zpráv pravdivá. Josef Kristian Christelbauer se zde ani nenarodil, ani zde nebyl pokřtěn a ani zde nezemřel.³ Je však málo pravděpodobné, že by opakovaně Prachatice figurovaly u jeho jména bez jakéhokoliv opodstatnění. Souvislost lze předpokládat s jeho narozením roku 1827.

Při svém genealogickém bádání jsem se několikrát setkal se skutečností, že jméno rodiště sledované osoby nahradilo jméno blízké větší lokality. Mohlo tomu tak být i v tomto případě. Stojí za zmínku, že se příjmení Christelbauer v Prachaticích v 19. století vyskytovalo. První matriční zápis je však až z roku 1839, kdy na zdejším předměstí zemřel Anton Christelbauer, podruh z Kamýku (Wildberg) z vimperského panství.⁴ Další zápisy se týkají jeho synů Adalberta a Josefa. Kamýk patřil do záblatské farnosti, jejíž celá kolatura se v minulosti nacházela v německém jazykovém prostoru. Ačkoliv je k dispozici jen minimum indicií, pozitivní nález zápisu narození Josefa Kristiana Christelbauera r. 1827 v záblatské matrice spolu s absencí tohoto příjmení v okolních farních obvodech, mne vede k přesvědčení, že jde právě o zápis týkající se význačného medailéra.

Nejstarším mně známým předkem agnátního vývodu této osoby je děd jeho praděda Kašpar Christelbauer, jemuž a jeho manželce Sofii se roku 1710 narodila ve Sviňovicích dcera Maria.⁵ Roku 1730 nebyl již mezi živými.

Jeho syn Bartholomäus se narodil neznámo kde okolo roku 1690. Dne 19. února 1730 uzavřel v Záblatí sňatek s Marií, dcerou Michaela Landtbratla z Albrechtovic.⁶ Hospodařil na selském statku v Křišťanovicích (Christelschlag), kde se narodily děti Adalbert (1732),⁷ Johann (1734), Prokop (1736), Wenzl (1738), Mathias (1741) a Theresia (1744).⁸ Jeho synem byl též Jakob, jehož zápis narození se nepodařilo dohledat, narodil se patrně roku 1739. Christelbauerův křišťanovický statek obdržel v roce 1770 popisné číslo 9. Zde v roce 1779 zemřel Bartholomäus Christelbauer,⁹ když dva roky předtím doprovodil k hrobu svou manželku Marii.¹⁰

Byl to právě Jakob, který ještě za života rodičů převzal hospodářství. Oženil se 25. října 1761 v Záblatí s Marií, pozůstatlou dcerou po cudrovickém sedláku Andreasi Reischelovi.¹¹ Manželům se narodilo celkem osm dětí. Po Katharině (1762) přišla na svět Barbara (1764), pak Bartholomäus (1766), Thomas (1768), Peter (1770), Maria (1773), Urban (1775) a Adalbert (1777).¹² Krátce po narození nejmladšího dítěte však Jakob Christelbauer ve věku 39 let zemřel. Byl pohřben 26. srpna 1777.¹³ Vdova Maria s malými dětmi se 27. ledna 1778 provdala za Martina Müllera, selského syna z Fefrů (dnes Libínské Sedlo).¹⁴

Děd probanta Josefa K. Christelbauera byl Thomas, narozený v Křišťanovicích 15. prosince 1768. Oženil se ve 24 letech s Johannou rozenou Gratzlovou, tehdy 41 rok starou vdovou po Simonu Reisingerovi, místním sedláku z čp. 14. Byli oddáni v Záblatí 22. ledna 1793.¹⁵ Z tohoto manželství se narodili synové Johann (1795) a Mathias (1798, † 1800).¹⁶ Jejich matka však 14. července 1799 podlehl plicní chorobě¹⁷ a vdovec Thomas Christelbauer se již 29. září téhož roku oženil v Záblatí s Theresií, dcerou řepešinského sedláka Johanna Kollera.¹⁸ Z jejich svazku se narodily děti Katharina

¹ Prokop Toman: Nový slovník československých výtvarných umělců, III. vyd., I. díl A-K, Praha 1947, s. 402.

² Kulturně politický kalendář okresu Prachatic na rok 1987, Okresní kulturní středisko Prachatic 1986, s. (4).

³ Státní oblastní archiv v Třeboni (dále jen SOA T), sbírka matrik (SM), Fara Prachatic 7 (N 1816-1850 pro Prachatic město a předměstí), Fara Prachatic 19 (Z 1874-1899 pro Prachatic město a předměstí) a Fara Prachatic 54 (Index NOZ 1807-1831 pro celou farnost).

⁴ SOA T, SM, Fara Prachatic 18 (Z 1821-1873 pro Prachatic město a předměstí), oddíl předměstí fol. 42. Kamýk (Wildberg) je dnes zaniklá ves, která ležela 4 km záp. od Prachatic. V r. 1910 žilo ve zdejších pěti domech 29 obyvatel.

⁵ SOA T, SM, Fara Volary 1 (NOZ 1658-1748 pro celou farnost), s. 288. Sviňovice (Schweinetschlag) patří do zbytnického farního obvodu, který však po třicetileté válce byl administrován z Volar.

⁶ SOA T, SM, Fara Záblatí 4 (NOZ 1709-1733 pro celou farnost), s. 252.

⁷ Tamtéž, s. 166.

⁸ SOA T, SM, Fara Záblatí 5 (NOZ 1734-1754 pro celou farnost), s. 8, 37, 63, 91, 124.

⁹ SOA T, SM, Fara Záblatí 14 (Z 1778-1842 pro celou farnost), s. 3.

¹⁰ SOA T, SM, Fara Záblatí 6 (NOZ 1755-1778 pro celou farnost), s. 611.

¹¹ Tamtéž, s. 388.

¹² Tamtéž, s. 44, 66, 84, 107, 109, 120, 140, 150, 164.

¹³ Tamtéž, s. 612.

¹⁴ Tamtéž, s. 436.

¹⁵ SOA T, SM, Fara Záblatí 12 (O 1778-1857 pro celou farnost), fol. 25b.

¹⁶ SOA T, SM, Fara Záblatí 7 (N 1778-1800 pro celou farnost), s. 75, 78.

¹⁷ Jako pozn. č. 9, s. 75.

¹⁸ Jako pozn. č. 15, fol. 140a.

(1800, † 1801), Mathias (1802, † 1802), opět Mathias (1803, † 1805), Dorothea (1805), Philipp (1808, † 1814)¹⁹ a Maria (1811, † 1811).²⁰ Thomas Christelbauer zemřel 1. září 1842 v Křišťanovicích čp. 14 ve stáří 74 let,²¹ vdova Theresia pak dožila u jediného ze svých přeživších dětí – dcery Dorothei v Kosmě, kde zemřela v čp. 3 dne 10. listopadu 1844.²²

Johann, prvorozený syn Thomase Christelbauera a probantův otec, se narodil v Křišťanovicích čp. 14 a byl pokřtěn v záblatském farním kostele sv. Jana Křtitele dne 28. května 1795. Tam byl také oddán 14. července 1817, v den výročí matčina úmrtí, s Marií, dcerou řepešínského sedláka Josefa Singera.²³

Po sňatku se manželé usadili v Cudrovicích (Zuderschlag), kde Johann je uváděn jako domkář v čp. 9. Zde se jim narodily děti Maria (~ 13. 9. 1817), Josef (~ 30. 3. 1819, † 11. 6. 1824), Franz (~ 30. 9. 1820), Theresia (~ 24. 2. 1823, † 20. 6. 1824), opět Theresia (~ 6. 2. 1825) a zase Josef (~ 24. 1. 1827).²⁴

A právě tento poslední uvedený nemůže být nikým jiným, než proslulým vídeňským medailérem. Z doby prožité v Cudrovicích si ovšem Josef nemohl nic pamatovat, neboť rodiče nedlouho po jeho narození přesídlili do Milešic (Oberschlag), kde byl otec domkářem v čp. 16, později v čp. 37. Zde do rodiny přibýly další děti: Veit (*16. 12. 1829), Adalbert (*12. 3. 1833), Ferdinand (*22. 5. 1835), Johanna (*25. 2. 1838), † 4. 8. 1841) a Maria Christina (*19. 12. 1839).²⁵ Johann Christelbauer zemřel v Milešicích č. 37 dne 1. října 1847, manželka Marie jej přežila o 20 let, zemřela tamtéž 20. května 1867.²⁶

K mládí Josefa Christelbauera mohu poznamenat již jen to, že školní docházku bezpochyby započal ve filiální škole v Krejčovicích (Schneiderschlag), kam byly přiškoleny vsi Cudrovice (Zuderschlag), Milešice (Oberschlag), Mlynářovice (Müllerschlag) a Plešivec (Kolmberg). V té době zde byl učitelem Adalbert Paule.²⁷

Příloha: **Rodokmen Christelbauerů z Prachaticka do poloviny 19. století**
http://rodopisna-revue-on-line.wz.cz/1-11_soubory/04-5_christel.pdf

¹⁹ SOA T, SM, Fara Záblatí 8 (N 1801-1810 pro celou farnost), fol. 16, 18, 19, 23, 24.

²⁰ SOA T, SM, Fara Záblatí 9 (N 1811-1857 pro celou farnost), fol. 13.

²¹ Jako pozn. č. 9, s. 96.

²² SOA T, SM, Fara Šumavské Hoštice 7 (Z 1841-1918 pro celou farnost), fol. 130.

²³ Jako pozn. č. 15, fol. 216b.

²⁴ Jako pozn. č. 20, fol. 262, 263, 264a, 19, 265a, 265a.

²⁵ Zázpis křtu první Theresie byl chybně zapsán do oddílu pro Křišťanovice (Christelschlag).

²⁶ Tamtéž, fol. 118, 119 I, 119 II, 120, 121.

²⁷ SOA T, SM, Fara Záblatí 15 (Z 1843-1894 pro celou farnost), fol. 19, 172.

Úmrtí Johanna Christelbauera je chybně zaneseno v oddílu pro Křišťanovice.

²⁷ Katalog über die sämtlichen Volksschulen und des dabei angestellten Lehrpersonals in der budweiser Diöcese, Böhmisches Budweis 1835, s. 126-127. Zda s učitelem Albertem Paulem byl v příbuzenském poměru cudrovický rodák P. Johann Mathias Paule, který coby emeritní vitorazský děkan nechal z vlastních prostředků vybudovat roku 1850 v Cudrovicích kostel, se mi nepodařilo prokázat. Kostel Korunování Panny Marie se roku 1894 stal farním. Po 2. světové válce a nuceném vysídlení německého obyvatelstva začala kdysi kvetoucí ves pustnout a v časech „budování krásných zítřků“ byla včetně kostela srovnána se zemí. Roku 1993 byl částečně obnoven zdejší hřbitov.

Rodokmen Christelbauerů z Prachaticka do poloviny 19. století

Kaspar Christelbauer + ante 1730, žil r.1710 ve Sviňovicích
 oo Sofia N.;II. oo post 1710, Joanna N. + 3.5.1746 Křišťanovice
 Děti:

1. Bartholomäus * cca 1690, ☐ 3.3.1779 + Křišťanovice 9, sedlák
 v Křišťanovicích 9
 oo 19.2.1730 Záblatí, Maria Lendtbratl * cca 1699, ☐ 4.4.1777
 + Křišťanovice 9

Děti:

- A. Adalbert ~ 22.4.1732 * Křišťanovice
- B. Johann * 19.6.1734 Křišťanovice, + 26.1.1800 Záblatí 63,
 podruh a pastýř v různých místech
 I. oo 8.8.1758 Záblatí, Ursula Schwartz
 II. oo 25.5.1773 Záblatí, Eva Kaiser + 18.4.1793 Křišťanovice 5
 III. oo 5.5.1799 Záblatí, Anna Maria N.

Děti:

- a. Anton * cca 1759, + 24.9.1839 Prachatice předm. 40, podruh
 oo 9.2.1802 Záblatí, Katharina Wachtfeidl + 21.9.1827 Kamýk 1

Děti:

- 1) Adalbert ~ 30.3.1802 * Radoň, + 26.11.1854 Prachatice
 předm. 119, podruh v Prachaticích
 oo 23.5.1841 Prachatice, Rosalie Kašpárková + 28.10.1896
 Prachatice město 130
- 2) Maria ~ 7.7.1806 * Radoň, + 16.2.1807 Radoň
- 3) Anton ~ 11.6.1808 * Kamýk 2, + 1.2.1809 Kamýk 2
- 4) Josef ~ 26.2.1810 * Kamýk 2, + 25.3.1866 Prachatice
 město 141, podruh v Prachaticích
 oo 11.1.1864 Prachatice, Rosina Sipl
- 5) Johann ~ 15.1.1813 * Kamýk 2, + 21.4.1866 Zvěřenice 3,
 podruh ve Zvěřenicích
 oo 25.1.1844 Záblatí (Zvěřenice), Maria Steidl + 16.11.1859
 Zvěřenice 6

Děti:

- A) Thomas * 21.12.1841 Zvěřenice 6, + 27.3.1842 Zvěřenice 6
- B) Eva * 25.1.1844 Zvěřenice 6
- C) Agnes * 11.12.1845 Zvěřenice 6, + 17.5.1849 Zvěřenice 6
- b. Johann * 28.8.1768 Křišťanovice
- c. Mathias ~ 23.2.1774 * Křišťanovice 13, ☐ 14.12.1774 + Křišťanovice 13
- d. Urban ~ 1.4.1775 * Křišťanovice 9
- e. Mathäus ~ 18.9.1778 * Křišťanovice 11, + 29.6.1848 Horní
 Záblatí 24, podruh
 oo 3.2.1811 Záblatí (Milešice), Maria Kieweg + 4.4.1845 Horní
 Záblatí 4

Děti:

- 1) Maria ~ 23.10.1812 * Horní Záblatí 14, + 15.5.1818 Záblatí 20
- 2) Katharina ~ 25.11.1815 * Záblatí 14
 Nemanželská dcera:
 A) Katharina * 27.11.1842 Horní Záblatí 13

- f. Theresia ~ 28.5.1799 * Záblatí, + 13.6.1799 Záblatí 68

C. Prokop * 30.6.1736 Křišťanovice

D. Wenzl * 24.9.1738 Křišťanovice

E. Jakob * cca 1739, ☐ 26.8.1777 + Křišťanovice 9, sedlák v Křišťanovicích 9
 oo 25.10.1761 Záblatí, Maria Reischel * 19.11.1734 Cudrovice,
 + 19.12.1815 Křišťanovice 9, II. oo 27.1.1778 Záblatí, Martin
 Müller

Děti:

- a. Katharina * 19.10.1762 Křišťanovice

- b. Barbara * 1.12.1764 Křišťanovice
 c. Bartholomäus * 20.8.1766 Křišťanovice
 d. Thomas * 15.12.1768 Křišťanovice, + 1.9.1842 Křišťanovice 14, sedlák v Křišťanovicích 14
 I.∞ 22.1.1793 Záblatí (Křišťanovice), Johanna Gratzl
 * 2.5.1751 Hlásná Lhota, I.∞ Simon Reisinger, + 14.7.1799 Křišťanovice 14
 II.∞ 29.9.1799 Záblatí (Řepešín), Theresia Koller
 29.8.1767 Řepešín, + 30.11.1844 Kosmo 3
 Děti:
 1) Johann ~ 28.5.1795 * Křišťanovice 14, + 1.10.1847 Milešice 37, domkář v Cudrovicích 9, později v Milešicích 16 a 37.
 ∞ 14.7.1817 Záblatí (Cudrovice), Maria Singer ~ 17.3.1796 Řepešín 5, + 20.5.1867 Milešice 37
 Děti:
 A) Maria ~ 13.9.1817 * Cudrovice 9, + 13.4.1819 Cudrovice 9
 B) Josef ~ 30.3.1819 * Cudrovice 9, + 11.6.1824 Cudrovice 9
 C) Franz ~ 30.9.1820 * Cudrovice 9, domkář v Milešicích 37
 ∞ 18.9.1848 Záblatí (Milešice), Barbara Schuster
 Děti:
 a) Wenzl * 21.9.1849 Milešice 37
 b) Theresia * 3.5.1852 Milešice 20
 c) Maria * 10.9.1854 Milešice 37
 D) Theresia ~ 24.2.1823 * Cudrovice 9, + 20.6.1824 Cudrovice 9
 E) Theresia * 6.2.1825 Cudrovice 9
 F) Josef * 24.1.1827 Cudrovice 9
 G) Veit * 16.12.1829 Milešice 16
 H) Adalbert * 12.3.1833 Milešice 16
 I) Ferdinand * 22.5.1835 Milešice 16
 J) Johanna * 25.2.1838 Milešice 16, + 4.8.1841 Milešice 16
 K) Maria Christina * 19.12.1839 Milešice 16
 2) Mathias ~ 6.12.1798 * Křišťanovice 14, + 20.8.1800 Křišťanovice 14
 3) Katharina ~ 6.9.1800 * Křišťanovice 14, + 10.2.1801 Křišťanovice 14
 4) Mathias ~ 4.1.1802 * Křišťanovice 14, + 11.3.1802 Křišťanovice 14
 5) Mathias ~ 8.3.1803 * Křišťanovice 14, + 10.3.1805 Křišťanovice 14
 6) Dorothea ~ 16.6.1805 * Křišťanovice 14
 7) Philipp ~ 3.5.1808 * Křišťanovice 14, + 20.3.1814 Křišťanovice 14
 8) Maria ~ 20.6.1811 * Křišťanovice 14, + 2.8.1811 Křišťanovice 14
 e. Petr * 28.6.1770 Křišťanovice, + 29.9.1818 Křišťanovice 9, sedlák v Křišťanovicích 9
 ∞ 7.6.1802 Záblatí (Cudrovice), Katharina Lang
 Děti:
 1) Anna Maria ~ 25.7.1804 * Křišťanovice 9
 Nemanželský syn:
 A) Mathias ~ 13.1.1821 * Křišťanovice 9, + 6.4.1821 Křišťanovice 9
 2) Mathias ~ 4.11.1806 * Křišťanovice 9, + 30.4.1879 Křišťanovice 9, sedlák v Křišťanovicích 9

I.∞ 19.5.1829 Šenava (dnes Pěkná) /Chlum/, Maria
Anna Kindermann + 22.2.1842 Křišťanovice 9
II.∞ 10.5.1842 Záblatí (Křišťanovice), Maria Sitter
+ 22.11.1861 Křišťanovice 9

Děti:

- A) Anton * 22.2.1830 Křišťanovice 9, + 9.1.1879 Křišťanovice 9
- B) Karolina * 1.11.1831 Křišťanovice 9, + 30.4.1839 Křišťanovice 9
- C) Ludwig * 5.6.1834 Křišťanovice 9, + 4.12.1835 Křišťanovice 9
- D) Maria * 18.10.1836 Křišťanovice 9
- E) Karolina * 8.10.1839 Křišťanovice 9
- F) Theresia * 15.10.1840 Křišťanovice 9, + 2.3.1841 Křišťanovice 9
- G) Karolina * 22.2.1842 Křišťanovice 9
- H) Aloisia * 26.4.1843 Křišťanovice 9
- I) Cölestine * 1.7.1845 Křišťanovice 9
- J) Rosalia * 29.3.1848 Křišťanovice 9
- K) Katharina * 25.10.1850 Křišťanovice 9
- 3) Thomas ~ 18.12.1808 * Křišťanovice 9, + 12.2.1827 Křišťanovice 9
- 4) Wenzl ~ 2.11.1811 * Křišťanovice 9
- 5) Jakob ~ 21.8.1814 * Křišťanovice 9, + 20.11.1833 Křišťanovice 9
- 6) Adalbert ~ 15.4.1817 * Křišťanovice 9, podruh
∞ 10.5.1842 Záblatí (Křišťanovice), Anna Hainzl + 10.12.
1888 Křišťanovice 1

Děti:

- A) Johann * 15.5.1844 Albrechtovice 6
- B) Eugenia * 9.10.1845 Křišťanovice 4
- C) Katharina * 31.1.1847 Křišťanovice 3, + 12.2.1847 Křišťanovice 3
- D) Katharina * 9.6.1848 Křišťanovice 6, + 16.6.1849 Křišťanovice 23
- E) Jakob * 16.7.1850 Křišťanovice 6
- F) Albert * 1.4.1854 Křišťanovice 6, + 4.5.1876 Křišťanovice 5, pacholek v Křišťanovicích
- G) Eleonora * 11.9.1857 Křišťanovice 9, + 30.9.1859 Křišťanovice 5
- f. Maria ~ 2.7.1773 * Křišťanovice 9
- g. Urban ~ 1.1.1775 * Křišťanovice 9, podruh v Cudrovicích
∞ 21.8.1798 Volary, Maria Klein

Děti:

- 1) Jakob ~ 3.7.1800 * Cudrovice 6, + 4.7.1800 Cudrovice 6
- 2) Maria Elisabetha ~ 12.7.1801 * Cudrovice 6
- 3) Katharina ~ 24.11.1803 * Cudrovice 6, + 20.4.1804 Cudrovice 10
- h. Adalbert ~ 23.4.1777 * Křišťanovice 9
- F. Mathias * 15.2.1741 Křišťanovice
- G. Theresia * 29.8.1744 Křišťanovice
- 2. Maria ~ 16.2.1710 * Svinovice

- . -